

Onderzoek naar de functie van bebouwing op het adres
Werfstraat 1 in Enter voor vleermuizen

t.b.v. sloop en nieuwbouw bijeenkomstgebouw

Colofon

Onderzoek naar de functie van bebouwing op het adres Werfstraat 1 in Enter voor vleermuizen
t.b.v. sloop en nieuwbouw bijeenkomstgebouw

Uitgevoerd door:
Natuurbank Overijssel

Opdrachtgever: BIZ.NU
Contactpersoon: dhr. W.Bekke

Projectnummer en versie: 528, versie 1.1		Status: definitief
Projectleider: Ing. P. Leemreise	Veldmedewerker(s): Ing. P. Leemreise	Rapportdatum: 15 oktober 2014
Ligging projectgebied: Werfstraat 1, Enter	Amersfoortcoördinaten: X236.2250 Y479.4222	

Correspondentieadres:
Postbus 206
7480 AE Haaksbergen
info@natuurbankoverijssel.nl

1. Inleiding

Op 14 november 2013 heeft Natuurbank Overijssel onderzoek verricht naar het voorkomen van beschermde flora- en faunasoorten op het adres Werfstraat 1 in Enter. Dit onderzoek werd uitgevoerd om het effect van de voorgenomen sloop- en verbouw van enkele gebouwen op het adres op beschermde flora- en faunasoorten vast te kunnen stellen. Uit het quickscan-onderzoek kwam naar voren dat er zeer waarschijnlijk geen verblijfplaatsen van vleermuizen in het onderzoeksgebied aanwezig zijn. Echter, op basis van een visuele inspectie kan nooit met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gesteld worden dat er geen verblijfplaats van vleermuizen aanwezig zijn. Daarom is besloten om in de zomer van 2014 vervolgonderzoek uit te voeren naar de functie van de gebouwen voor vleermuizen. Voorliggend rapport beschrijft de bevindingen van dit vervolgonderzoek.

Er is in het gebied specifiek gekeken naar aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen.

Onderzoeksvragen:

Het vervolgonderzoek is uitgevoerd om antwoord te verkrijgen op onderstaande onderzoeksvragen:

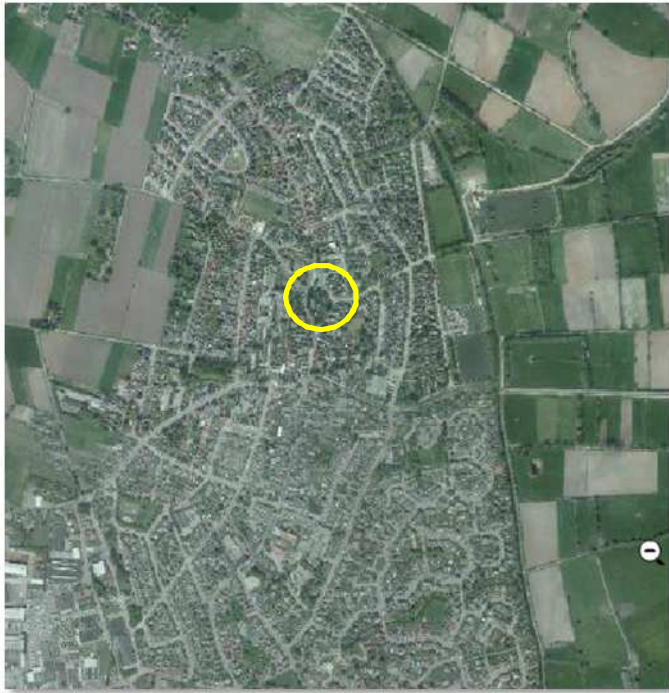
1. Welke functie heeft het onderzoeksgebied voor vleermuizen, welke soorten komen er voor, wat is de verspreiding en in welke aantallen komen er vleermuizen voor?
2. Wordt bij de uitvoering van de voorgenomen activiteit de Flora- en faunawet (verder Ff-wet genoemd) overtreden?

Voorliggend rapportage beschrijft de resultaten van dit onderzoek. Tevens wordt in deze rapportage aangegeven welke vervolgstappen genomen dienen te worden om de voorgenomen activiteit in overeenstemming met de Flora- en faunawet (verder Ff-wet genoemd) uit te voeren. Voor een beschrijving van de quickscan natuurwaardenonderzoek en pré-toets natuurbeschermingswet wordt verwezen naar de rapportage 'Quickscan natuurwaardenonderzoek Flora- en faunawet en pré-toets natuurbeschermingswet Werfstraat Enter (projectnummer 361, Natuurbank Overijssel 2013).

2. Beschrijving van het onderzoeksgebied

2.1 Ligging van het plangebied

Het onderzoeksgebied is gelegen op het zogenaamde hervormde kerkeiland in het centrum van Enter. Het wordt omsloten door de Werfstraat aan de oostzijde en de Dorpsstraat aan de westzijde. Op onderstaande afbeelding wordt de globale ligging van het onderzoeksgebied in de dorpskern van Enter met de gele cirkel weergegeven.

Globale ligging van het onderzoeksgebied in de omgeving. Het onderzoeksgebieden wordt met de gele cirkel aangeduid.

2.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied bestaat uit een vrijstaande woning en twee bijgebouwen (garages), omgeven door een siertuin. De woning bestaat uit een bakstenen woning met een puntdak dat gedekt is met gebakken dakpannen. Van de garages is er één gebouwd met baksteen en heeft een plat dak met bitumen dakbedekking. De andere garage is volledig van hout met een puntdak en is gedekt met dakpannen. De woning beschikt over een holle spouwmuur en dakisolatie. De garages beschikken niet over dak- en wandisolatie.

Detailopname van het onderzoeksgebied; deze wordt met de gele lijn aangeduid.

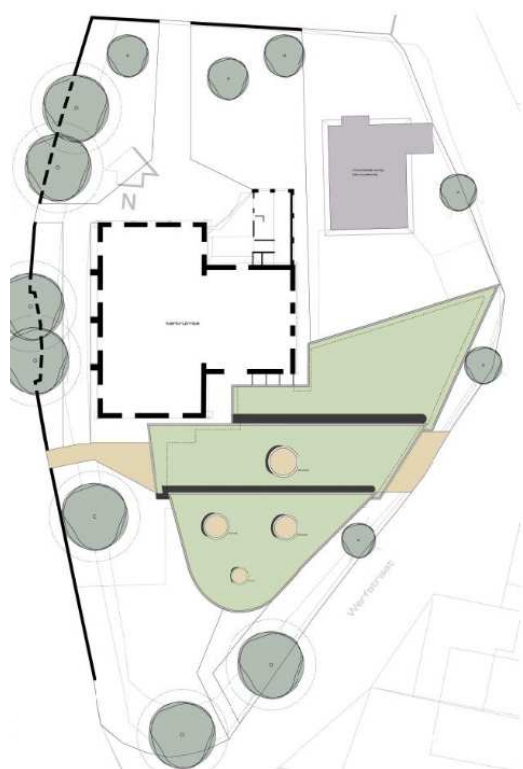
2.3 Voorgenomen activiteiten

De voorgenomen activiteit bestaat uit het slopen van een bestaande woning inclusief twee garages en het bouwen van een bijeenkomstgebouw.

Concreet bestaat de voorgenomen activiteit uit:

1. Slopen woning
2. Slopen van twee garages
3. Bouwen bijeenkomstgebouw

Op de onderstaande afbeelding wordt de wenselijke inrichting van het onderzoeksgebied weergegeven.

Wenselijke inrichting van het onderzoeksgebied.

3 Het onderzoek

3.1 onderzoeksvragen

Om antwoord te krijgen op de gestelde onderzoeksvragen is vervolgonderzoeken uitgevoerd naar de functie die het plangebied heeft voor de genoemde soorten. Naast het veldbezoek is gekeken naar bestaande inventarisatiegegevens. Hierbij is gebruik gemaakt van landelijke verspreidingsinformatie met betrekking tot flora en fauna, zoals verspreidingsatlassen, NDFF database, verspreidingsinformatie en websites als www.waarneming.nl en www.telmee.nl.

3.2 Methode

Verschillende soortgroepen vergen een aparte onderzoeksmethode, al kan soms tijdens één bezoek naar meerdere soortgroepen gekeken worden. De toegepaste onderzoeksmethode wordt in deze paragraaf nader toegelicht. Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren

van de potentieel aanwezige soorten (zie Tabel 1). Gezien de beperkte grootte van het plangebied wordt aangenomen dat er geen soorten en functies zijn gemist.

bezoekdatum	tijdstip	Doel	Weersomstandigheden
16-6	21:30-23:45	Vleermuizen	Gunstig
14-7 / 15-7	23:45-0:30	Vleermuizen	gunstig
15-7	4:00-5:15	Vleermuizen	Gunstig
6-8 / 7-8	23:00-1:00	Vleermuizen; zwermgedrag bij winterverblijfplaats	Gunstig
2-9	21:00-22:00	Vleermuizen	Gunstig

Tabel 1. Bezoekdata en weersgesteldheid

Vleermuizen

Voor het in kaart brengen van vleermuizen is zowel visueel als auditief geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type:Pettersson D240x) is de echolocatie die vleermuizen uitzenden voor ons hoorbaar gemaakt. Wanneer op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid de soort bepaald kon worden, is een opname gemaakt op een extern opname apparatuur (type: Zoom H2n). Door middel van het computerprogramma Batsound is een nadere analyse uitgevoerd. Door de dieren ook zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld. Dit onderzoek is specifiek gericht op het in kaart brengen van verblijfplaatsen, soortsaamenstelling en gebiedsgebruik.

De bezoeken in juni , juli en begin augustus zijn uitgevoerd voor het in kaart brengen van kraam-, zomer- en winterverblijven, de bezoeken in eind augustus/september voor het in kaart brengen van paarverblijven. De avondbezoeken zijn gestart ruim voor zonsondergang tot na zonsondergang, het ochtendbezoek van een uur voor zonsopkomst tot iets erna. De toegepaste methoden zijn gebaseerd op het vleermuisprotocol 2014 zoals opgesteld door het Netwerk Groene Bureau i.s.m. de Gegevensautoriteit Natuur en de Zoogdiervereniging.

3.2 Volledigheid van de inventarisatie

Het onderzoek naar de functie van het plangebied voor vleermuizen is volledig en conform het vleermuisprotocol uitgevoerd.

De houdbaarheid van verspreidingsgegevens is aan een maximale periode gebonden. Voor de verspreidingsgegevens van licht beschermde soorten, of het juist ontbreken hiervan, wordt veelal een bruikbaarheidsperiode van circa 5-6 jaar gehanteerd. Voor zwaar beschermde soorten als vleermuizen en vogels geldt een bruikbaarheidsperiode van circa 2-3 jaar. Na deze periode zijn de gegevens verouderd en dient beoordeeld te worden of de gegevens voldoende up-to-date zijn om te gebruiken bij ruimtelijke ingrepen. Voor dit alles geldt wel dat de planlocatie niet significant veranderd waardoor nieuwe leefsituaties kunnen zijn ontstaan.

4. Onderzoeksresultaten

4.1 Algemeen

In dit hoofdstuk worden kort de bevindingen van het onderzoek weergegeven. De verspreidingskaart van de aangetroffen soorten is opgenomen in de tekst. In het volgende hoofdstuk worden de wettelijke consequenties en aanbevelingen gegeven.

4.2 vleermuizen

Tijdens alle bezoeken zijn vleermuizen waargenomen in en rond het onderzoeksgebied. Deze vleermuizen hebben vermoedelijk een verblijfplaats in de kerkzolder van de kerk net ten noorden van het onderzoeksgebied. Rond de schoorsteen vlogen op 19 juni enkele gewone dwergvleermuizen uit en in. Dit wijst op de aanwezigheid van een kraamkolonie. Helaas werd de uitvliegopening die avond pas vrij laat ontdekt, waardoor geen aantallen bekend zijn.

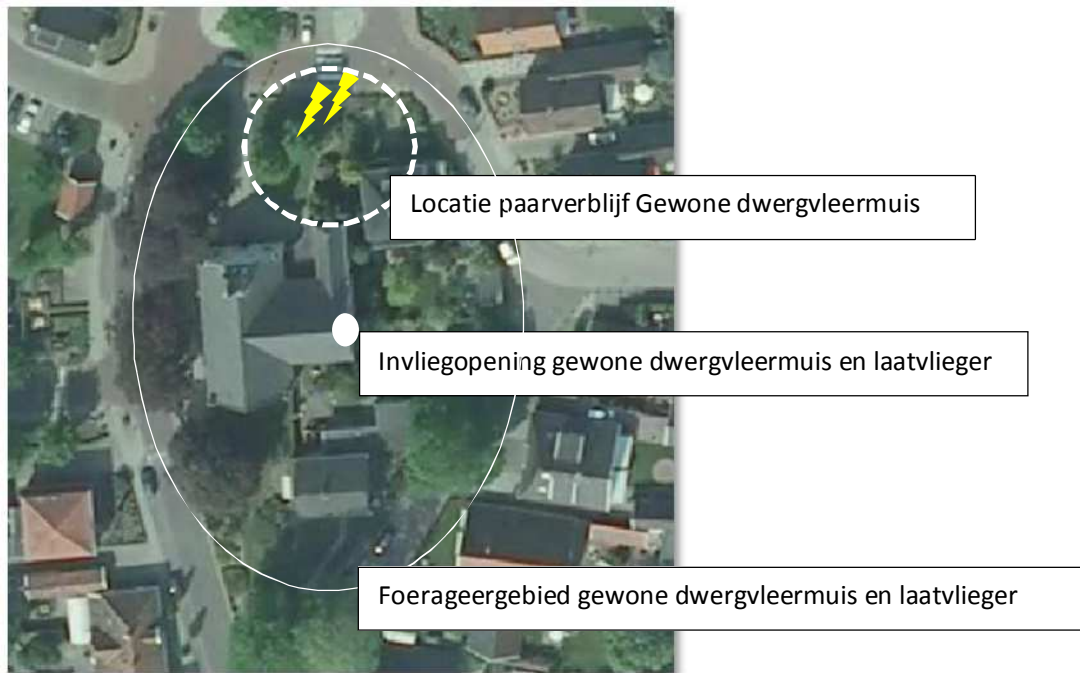
Tijdens het bezoek op 14 juli werden naast enkele dwergvleermuizen, enkele uit- invliegende laatvliegers waargenomen die op min of meer dezelfde plek, het gebouw verlieten/betraden. Vermoedelijk is in de kerk ook een kraamverblijf van de laatvlieger gevestigd.

Invliegopening van vleermuizen in de het kerkgebouw.

Tijdens het bezoek op 2 september werd een zeer fanatiek baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen, net ten noorden van de kerk. Dit mannetje had duidelijk ergens in de directe omgeving een paarverblijf.

Tijdens alle bezoeken werden foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen rond de loofbomen in en rond het plangebied. Ook werden enkele foeragerende laatvliegers waargenomen rond de kronen van deze bomen.

Waarnemingen van vleermuizen in en rond het plangebied

Conclusie

Vleermuizen bezetten geen verblijfplaats in het plangebied. wel is er een kraamkolonie van de gewone dwergvleermuis en laatvlieger vastgesteld in het kerkgebouw, net ten noorden ervan. Ook bezet een gewone dwergvleermuis een paarverblijf aan de noordzijde van de kerk of de woning ernaast. Het onderzoeksgebied wordt gebruikt als foerageergebied door gewone dwergvleermuizen en laatvliegers. Vleermuizen foerageren meestal kortstondig in geschikt habitat in de directe omgeving van de verblijfplaats, net na het uitvliegen of kort voor het binnenvliegen van de verblijfplaats. In de tussenliggende periode foerageren deze dieren in geschikt habitat buiten het onderzoeksgebied.

5 Toetsing flora- en faunawet

5.1 Algemeen

Sinds het inwerking treden van de AMvB artikel 75, 26 feb. 2005, is de beschermde status van dieren en planten opgedeeld in 3 tabellen. Soorten die vermeld staan op Tabel 1 zijn vrijgesteld van ontheffing indien de werkzaamheden aan te merken zijn als Ruimtelijke Ontwikkelingen. Tabel 2 en 3 soorten zijn zwaarder beschermd en hiervoor is nader onderzoek of toetsing noodzakelijk. Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn opgenomen in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. In Nederland is de soortbescherming verankerd in de Flora- en faunawet en zijn de soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn opgenomen in tabel 3 van de AMvB artikel 75. Hierdoor zijn alle vleermuissoorten zwaar beschermd.

Voorgenomen activiteit bestaat uit het slopen van bestaande gebouwen als onderdeel van een ruimtelijke ontwikkeling. Daarbij is geen sprake van 'bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik'. Ook is er geen sprake van een belang genoemd in de Ff-wet. Indien het functionele leefgebied van vleermuizen wordt aangetast is er sprake van overtreding van de Ff-wet. Een ontheffing is dan vereist om deze werkzaamheden uit te mogen voeren.

5.2 Ingreep

De initiatiefnemer is voornemens om het plangebied te herontwikkelen. Hierbij is onderscheid te maken tussen tijdelijke en permanente invloeden die effecten kunnen veroorzaken. Dit zijn:

Mogelijke invloeden:

- Geluid, licht en trillingen bij sloop- en bouwwerkzaamheden;

Mogelijke permanente invloeden:

- Mogelijk afname/verdwijnen van beschermde vaste rust- of verblijfplaatsen
- Verdwijnen van beschermde soorten;
- Aantasting van de kwaliteit van het leefgebied van beschermde soorten;

5.3 Wettelijke consequentie voor vleermuizen

Verblijfplaatsen

Er bevinden zich geen verblijfplaatsen van vleermuizen in het onderzoeksgebied. De voorgenomen activiteit heeft geen negatief effect op het functionele leefgebied van vleermuizen. Door de nieuwe aanbouw wordt de verblijfplaats in de kerk niet negatief beïnvloed, mits er in de nieuwe situatie geen felle lampen op het uitvlieggat gericht gaan worden. Dat zal een schadelijk effect op de verblijfplaats hebben. Voor zover de plannen beoordeeld kunnen worden op dit punt, is daar geen sprake van.

Om de gebouwen te mogen slopen is geen ontheffing ex. Art. 75 C van de Ff-wet nodig. Ook heeft de voorgenomen activiteit geen negatief effect op verblijfplaatsen van vleermuizen buiten het onderzoeksgebied.

Foerageergebied

De functie van het erf als foerageergebied wordt door de voorgenomen activiteit niet aangetast.

6. Conclusie en advies

De bebouwing in het onderzoeksgebied vormt geen vaste verblijfplaats van vleermuizen. De gebouwen mogen zonder ontheffing van de Ff-wet gesloopt/verbouwd worden. Ook hoeven er geen nadere maatregelen getroffen worden in het kader van de algemene zorgplicht. Er is geen nader onderzoek vereist.

7. Literatuur

- Broekhuizen, S. (et al.). 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. K.N.N.V. Uitgeverij, Utrecht.
- Dietz, C., Nill, D. 2009. Vleermuizen; alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Tirion.
- Heusden, W.R.M., S.J. Vreugdenhil. 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.
- Leemreize, P. 2014. Quicksan natuurwaardenonderzoek Flora- & Faunawet en pré-toets natuurbeschermingswet Bulemansteeg Lemele. Eigen uitgave Natuurbank Overijssel, Haaksbergen.
- Ministerie van LNV., 2005 (herzien 2009). Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure.
- Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: *Acta Chiropterologica*, 8(2): 391-401, 2006.

Internet

- www.vleermuizenindestad.nl
- www.vleermuis.net
- www.zoogdiervereniging.nl